

грамадска-культурным дыскурсе яскрава сведчыць пра развіццё беларускай мовы, а таксама пра тое, што ёй даволі актыўна карыстаюцца маладыя людзі.

Літаратура

1. 34 MULTIMEDIA MAGAZINE / Інтернет-адрес: <http://34mag.net//>.
2. *Бойка В.* Структура і семантыка тэксту. Слэнгавая лексіка ў беларускамоўным інтэрнэт-дыскурсе // Актуальныя праблемы мовазнаўства і лінгвадыдактыкі: матэрыялы Рэсп. навук. канф. да 70-годдзя з дня нарадж. праф. Г. М. Малажай. Брэст, 2008. С. 188–190.
3. *Колесниченко А. Н.* Сленг в английском и русском языках: структурно семантический, этимологический, функциональный и стилистический аспекты: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Ростов-на-Дону, 2008.
4. *Левикова С. И.* Молодежный сленг как своеобразный способ вербализации бытия // Бытие и язык.): сб. ст., Новосибирск, 2004. С. 167–173 / Інтернет-адрес: <http://www.philology.ru/linguistics2/levikova-04.htm//>.
5. *Ровдо И. С.* О некоторых проявлениях национальной специфики языка. // Язык и социум: Материалы VI Междунар. науч. конф., 3–4 декабря 2004 г., Минск: В 2 ч. Ч. 1 / Редкол.: Л. Н. Чумак (отв. ред.). Мн., 2004.
6. *Химик В. В.* Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен. СПб., 2000.

ЭМБЛЕМАТЫЧНЫЯ САТЫРЫЧНЫЯ ВЕРШЫ Ў ТВОРЧАСЦІ СІМЯОНА ПОЛАЦКАГА І ЎАНАНІМНЫМ ЗБОРНІКУ “БАНКЕТ”

І. Р. Прычынец

Эмблематыка займае значнае месца ў мастацкай культуры еўрапейскага барока. Яна адпавядае галоўным асаблівасцям і тэндэнцыям гэтага стылю, прынцыпам барочнага метафарызму. Эмблема – бачная метафара, у якой слова і вобраз уступаюць у складанае ўзаемадзеянне. Эмблематычная паэзія, галоўным чынам, захоўвала ў памяці рэлігійныя ісціны, маральныя правілы. У эпоху барока эмблематыка пачала інтэнсіўна развівацца. У славянскіх краінах яна была звязаная з ростам нацыянальных культур і адпавядала мастацкім патрабаванням розных сацыяльных слаёў.

На тэрыторыях Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай з канца XVI ст. эмблематычная паэзія шырока распаўсюдзілася ў езуіцкіх калегіях. Аўтары засцерагалі ад парушэнняў рэлігійна-маральных прынцыпаў, асуджалі заганы духавенства, гордасць, раскошу, п’янства і інш. У асяроддзі езуітаў пачынаюць ствараюцца творы з новымі для таго часу сатырычнымі рысамі. У тэматычных адносінах сатыра вельмі багатая, бо раскрывае сапраўднае аблічча і няправедных суддзяў, і феодалаў, якія па сваім жаданні адбіраюць сялянскія землі, і маральную распушча-

насць народа, і інш. Сатыра паказвала канкрэтныя сацыяльныя заганы і з’явы, была цесна звязаная з гістарычнай рэальнасцю. Выкладчыкі ў школах, акадэміях імкнуліся фарміраваць у вучнях дабрачынных асобаў, распавядаючы пра тое, што чакае асобу кепскую на тым свеце, малюючы гэта не ў самых лепшых колерах. З цягам часу выкладчыкі пачынаюць праяўляць сябе не толькі як ініцыятары маральна-духоўнага азбараўлення, але і як таленавітыя літаратары [2, с. 670].

Тэмы і праблемы духоўнага і маральнага выхавання людзей, як вядома, праходзяць праз усю творчасць знакамітага творцы беларускай і ўсходнеславянскай літаратуры, філасофіі, культуры – Сімяона Полацкага. Ён атрымаў бліскучую адукацыю, каля 1650 г. скончыў Кіева-Магілянскую акадэмію з дыпламам «дыдакаска», а каля 1653 г. вучыўся ў славутай Віленскай акадэміі. Да гэтага часу адносяцца і яго першыя літаратурныя спробы. Раннія творы, знойдзеныя ў архівах, напісаныя пераважна на старабеларускай і польскай мовах. У першы, беларускі перыяд, Сімяон Полацкі пісаў драматургічныя творы, філасофскія казанні, дэкламацыі, а таксама стварыў цыкл вершаваных твораў дыдактычнага і панегірычнага характару [5, с. 584]. Сярод твораў дыдактычных вылучаецца эмблематычная сатырычная паэзія знакамітага палачаніна, якая змешчана ў зборніку «Carmina varia» (Розныя вершы).

Эмблематычная паэзія Сімяона Полацкага ўключала сістэму базісных канцэптаў, заснаваных на антытэзах граху і дабрачыннасці, скавпнасці – міласціны, багацця – беднасці, п’янства – цвярозасці, зла – дабрыні і г.д. Як правіла, такія вершы складаюцца з некалькіх частак: у першай змяшчаецца зварот да грэшніка, у другой – паказваецца, што адбываецца з чалавекам, які не захоўвае заповедзі Бога і грэшыць, і ў трэцяй – робіцца выснова аб тым, што грашыць не трэба. Калі верш невялікі па памеры, то першая частка можа апускацца. Прыкладам можна быць твор Сімяона Полацкага «Пяшчота дзетак», у якім асуджаецца празмерны клопат бацькоў, які часам «забівае» дзяцей: «Малпа, пацешны, разумны звярок / Так сына абняла, што здох незнарок / Так вашы пяшчоты, няўважныя мамы / Дзетак да смерці прыводзяць таксама»¹ [4, с. 195].

Моцна і жорстка піша Сімяон Полацкі пра празмерную любоў бацькоў, але яна сапраўды часам можа незнарок маральна «забіваць» ці калечыць дзяцей. Але галоўнае – што пасля прачытання такога эмблематычнага верша не адна маці задумаецца над выхаваннем свайго дзіцяці. Не менш дакладна паэт абазначае яшчэ адну антытэзу – стараннасць і гультайства ў вершы «На гультая». Сімяон Полацкі раіць гультаю, які спяшаецца да стала, звярнуць увагу на мураша, які цэлае лета патраціў на тое, каб падрыхтаваць запасы ежы на зіму. У дадзеным вершы можна

¹ Тут і далей пераклады вершаў Сімяона Полацкага з польскай мовы аўтара артыкула.

вылучыць тры часткі, пра якія мы ўзгадвалі вышэй. Па-першае, уступ-зварот да грэшніка: «Гультай, не ідзі да стала ты ахвоча / Калі працаваць не жадаеш, не хочаш». Далей – апісанне герояў, з якіх трэба браць прыклад: «Мурашка й чарвяк, паглядзі, як працуюць / На зіму старанна запасы рыхтуюць / Пра ўсё раней дбаюць у прыклад табе / Каб ты назапасіў чагосьці сабе». І заключэнне-выснова: «На гэты вось прыклад, гультай, ты раўняйся / І як мураш працаваць намагайся / Як тут не жадаеш ты жыць недарэчна / І хочаш на небе мець шчасцейка вечна» [4, с. 98].

Цікавым і, трэба адзначыць, актуальным і ў наш час з’яўляецца верш Сімяона Полацкага «На п’яніцу». У дадзеным творы аўтар сцвярджае, што п’яны чалавек сябруе з чэрцямі, што «п’янства да чэрцяў схіляе» і «моц у слабасць, глузд ў глупства змяняе», а на дне куфля з напоем ляжыць змей з атрутай, калі ж п’яніца яго выпівае, «то па бародцы вужакі спаўзаюць». Кажа ён і пра шкоду здароўю, але ў той жа час падкрэслівае, што п’яніцу не здароўе галоўнае, а каб што выпіць было: «Каб толькі здароўе ў гэтым спрыяла / Дый што там здароўе? – каб піва хапала!» [4, с. 100].

Вынік не надта аптымістычны, але трэба адзначыць, што Сіямон Полацкі ўсё ж не катэгарычна забараняе піць, а ўсяго толькі заклікае ведаць меру: «У куфлі смерць стрэнеш, ці, можа, не верыш / Цялесную й вечную. Пі ж ты ў меру!» [4, с. 100].

Як бачым, аўтар ўсімі намаганнямі засцерагае чалавека ад граху, выкрыстоўваючы сатырычныя прэмы, багатыя метафары, алегорыі, сімвалы, параўнанні, малюе перад намі жахлівыя пакуты грэшніка ў пекле: «...ў жахлівае пекла / Кідаюць адразу з грахам чалавека / Ляжыць пад грахамі, нібы пад каменнем / І будзе енчыць да свету сканчэння» [4, с. 100].

У 17 стагоддзі, прыкладна ў той час, калі Сіямон Полацкі вучыўся у Віленскай езуіцкай акадэміі, быў створаны польскамоўны зборнік «Банкет». Ананімным аўтарам, ці аўтарамі зборніка (хутчэй за ўсё іх было некалькі, бо збор даволі вялікі па аб’ёме), верагодна, былі студэнты Віленскай езуіцкай акадэміі. У зборніку змешчаны як праявічныя творы розных жанраў, так і вершы ад панегірычных да сатырычных. Больш за ўсё нас зацікавілі акурат сатырычныя творы, якіх у «Банкеце» змешчана больш за 40, і аб’яднаны яны агульнай назвай «Розным непрыстойным». Гэтыя творы сваім маральна-дыдактычным пафасам вельмі нагадваюць эмблематычныя сатырычныя вершы Сімяона Полацкага, аб’ядноўвае іх і час узнікнення – прыкладна 1650-я гг. Гэта дазваляе меркаваць, што аўтарам вершаў са зборніка «Банкет», прынамсі, некаторых з іх, мог быць Сіямон Полацкі.

Сатырычныя эмблематычныя вершы са зборніка, як ужо было адзначана, аб’яднаны адным падзагалоўкам, які вызначае каму іх трэба чы-

таць: «Розным непрыстойным». Прысутнічае і эпіграф, асноўная думка якога пэўным чынам паўтараецца ў кожным вершы: «У кожным месцы вочы Бога ўбачаць добрае і злое».

І першы твор з цыкла сатырычных вершаў – гэта «Кіраўнікам і дрэнным гаспадарам», якія неадпаведным чынам кіруюць Божымі сынамі: «Манарх, чалавек, што з высокай пасадай / Ураднік, суддзя, што з бязмежнай уладай / Глядзі, як кіруеш ты Бога сынамі / Бо сорам згрызе перад Пана вачамі»² [1, с. 120].

П’янства – загана, высмейваць і крытыкаваць якую было напэўна справай гонару, не абмінуў яе увагай і аўтар «Банкету», прысвяціўшы верш «П’яніцам». Прычым цікава, што, як і ў вершы Сімяона Полацкага, ўвага звяртаецца не на катэгарычную забарону піць, а на меру, якую ў дадзеным вершы кантралюе ўласна Бог: «Да самага дна выпіваеш ты шклянку / Куфлі ды дзбаны праціраеш адранку / Бязмерную меру сам Бог кантралюе / Табе ў вечнай спёцы Ён смагу рыхтуе» [1, с. 122].

Наступны эмблематычны твор «Дрэнным бацькам» пераклікаецца з вершам Сімяона Полацкага «Пяшчота дзетак». Толькі ў «Банкеце» разам з празмернай пяшчотай крытыкуецца і тыранства бацькоў: «Як Ірады злыя, і так сапсаваны / Як быццам бацькі, а ў крыві вы – тыраны / Дзяцей сваіх губіце прыкладам дрэнным / А часам вы песціце іх непамерна / Відаць, вам не ўбачыць вачэй Бога Пана / Ні кроплі не мучаць вас вашы заганы». А адразу пасля змяшчаецца верш-зварот да дзяцей, якія таксама не заўсёды анёлы і часам парушаюць чацвёрты Божы завет: «Няўдалыя дочки, сыны-недарэкі / Ад добрых бацькоў нарадзіліся ж неяк / Калі вы ўвесь час пагарджалі бацькамі / Прад Богам што скажаце, думайце самі» [1, с. 124].

Не абмінуў увагай аўтар «Банкета» і бессаромных распуснікаў, якія толькі і робяць што страляюць вачыма: «Вачыма страляеце добра і з густам / І гэтым вы сеяце ў свеце распуству» [1, с. 125].

Разгледжаныя творы сведчаць пра тое, што аўтары эпохі Барока належным чынам дбалі пра маральны і духоўны стан тагачаснага грамадства. Выхоўвалі людзей, засцерагалі іх ад граху, заклікалі да праведнага жыцця, выкарыстоўваючы ўсе свае здольнасці, у тым ліку літаратурныя. Школьная паэтыка XVII ст. дапускала выкарыстанне для перадачы «сур’ёзных» ідэй жартаўлівых формаў. Галоўнае, каб ідэі, якія прапаведуюцца, даходзілі да свядомасці чытача. Такім чынам ствараўся пэўны сатырычны стыль з адпаведнымі яго элементамі, якія не абмінулі эмблематычную паэзію Сімяона Полацкага і яго паслядоўнікаў.

² Тут і далей пераклады з польскай мовы вершаў са зборніка «Bankiet» аўтара артыкула.

Літаратура

1. Bankiet. Wilno, 1650. (З уласнага архіва У. Г. Кароткага)
2. Гісторыя беларускай літаратуры XI – XIX ст.: У 2 т. / Беларуская навука. Мінск, 2007. Т. 1: Гісторыя беларускай літаратуры XI – першая палова XVIII стагоддзя. 2007.
3. Былинин В. К., Звонарёва Л. У. Симеон Полоцкий / под ред. В. Г. Короткого. Минск, 1990 (Мастацкая літаратура).
4. Саверчанка І. Старажытная беларуская літаратура (XII – XVII стст.). Мінск, 2010 (Кнігазбор).

СЧЕТНЫЕ СЛОВА В КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ

О. А. Севрук, О. Д. Пусенкова

Одной из важных особенностей китайского языка является наличие большого количества счетных слов или классификаторов. Изучать счетные слова важно и необходимо не только иностранцам, но и самим китайцам, так как неправильное употребление в речи или письме счетных слов может привести к недопониманию, а хорошее знание их дает возможность четко, ясно и грамотно выражать свои мысли. У многих людей понятие “счетные слова” вызывает недоумение или удивление. Невольно хочется задать вопрос, что это? Специальные слова, чтобы считать? Отчасти да. Однако у многих китайских и русских исследователей свое толкование.

В своих ранних работах Люй Шусян определяет классификаторы термином 单位指称 danwei zhicheng, который переводится как «мерные указательные слова», в последующих своих работах обозначает их как 量词 liangcí «мерные слова» (вспомогательные существительные). Ли Дэцзин и Чэн Мэйджэн определяют счетные слова термином 量词 «мерные слова», а Ван Ли в своей работе пишет следующее: «при обозначении числа лиц или предметов в современном китайском языке между числительным и названием предмета или лица добавляется существительное, обозначающее единицу счета (счетное существительное) 单位名词 danwei mingci.

Советский синолог, Горелов В. И. говорит о классификаторах 类别词 lei biécí следующее: «Классификаторы – особый класс служебных слов. Назначение классификаторов – указать, к какой смысловой категории относится существительное. Смысловая же категория определяется в зависимости от того или иного признака, присущего предмету, который обозначает данное существительное». Драгунов А. А. рассматривает класси-